

Sosiaali- ja terveysministeriö

ASIA: Poikien ei-lääketieteellinen ympärileikkaus, ministeriön ohjeesta tiedottaminen

Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on arvioida ja edistää lapsen oikeuksien toteutumista Suomessa (laki lapsiasiavaltuutetusta 1221/2004). Työn perustana on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus (SopS 59 ja 60/1991), joka on Suomessa lailla voimaan saatettu ihmisoikeussopimus. Lapsen oikeuksien yleissopimus koskee kaikkia alle 18-vuotiaita, ellei lapseen soveltuvien lakien mukaan lapsi ole saavuttanut täysi-ikäisyyttä aikaisemmin (1 artikla). Lapsen oikeuksien yleissopimuksen 4 artiklan mukaan sopimusvaltiot ovat sitoutuneet ryhtymään kaikkiin tarpeellisiin lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin ja muihin toimiin yleissopimuksessa tunnustettujen oikeuksien toteuttamiseksi.

Sosiaali- ja terveysministeriön on laatinut ohjeen poikien ei-lääketieteellisestä ympärileikkauksesta vuonna 2015 (STM/242/2015, 20.1.2015). Ohjeen tarkoituksena on muun muassa varmistaa, että toimenpide tehdään turvallisissa olosuhteissa ja lapsen huoltajien yhteisellä ja tietoisella suostumuksella. Ministeriö on katsonut, annettu ohje on riittävä ja tarvetta toimenpidettä koskevaan lainsäädäntö ei ole.¹

Lapsiasiavaltuutettu näkemyksen mukaan toimenpidettä koskeva lainsäädäntö olisi tarpeen.² Ministeriön antama ohje ei ole juridisesti sitova asiakirja. Korkein oikeus on ohjeen antamisen jälkeen todennut ratkaisuisaan KKO:2016:24 ja KKO:2016:25, että kysymys on suosituksesta, johon ei voida perustaa rangaistusvastuuta pahoinpitelyä koskevassa asiassa ja, että suosituksessa ei oteta kantaa suosituksen vastaisen menettelyn seuraamuksiin. Ohjeesta huolimatta toimenpidettä koskeva oikeustila on siten edelleen epäselvä.

Tässä tilanteessa, kun toimenpiteestä on annettu vain ministeriön ohje, on kuitenkin erittäin tärkeää, että ohje on kaikkien terveydenhuollon yksiköiden ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden tiedossa. Jos toimenpiteeseen ryhdytään, on välttämätöntä, että toimenpidettä suoritettaessa noudatetaan ohjeessa mainittuja edellytyksiä. Myös toimenpidettä harkitsevien vanhempien tulee olla tietoinen ohjeesta ja sen sisällöstä.

Lapsiasiavaltuutettu pitää myönteisenä, että Terveys- ja hyvinvoinninlaitos ja Maahanmuuttovirasto ovat laatineet ohjeen perusteella esitteen, joka on käännetty seitsemälle kielelle.³ Lapsiasiavaltuutetun tietojen mukaan esite on ollut saatavilla esimerkiksi vastaanottokeskuksissa. Linkki ohjeeseen sisältyi Kuntaliiton

yleiskirjeen 6/2016 ”Turvapaikanhakijoiden sosiaali- ja terveyspalvelut vastaanottokeskuksissa ja kuntien rooli”, mutta muuten ohjetta ei yleiskirjeessä käsitelty.

Lapsiasiavaltuutetun tietoon on tullut, että kaikissa terveydenhuollon yksiköissä ei kuitenkaan ole riittävästi ja oikeaa tietoa poikien ei-lääketieteellisestä ympärileikkauksesta ja sitä koskevasta ministeriön ohjeesta. Terveystoimijat ja lääkärit terveysasemilla ja neuvoloissa ovat keskeisiä toimijoita, jotka tapaavat perheitä, joiden uskoon tai kulttuurin poikien ympärileikkaus kuuluu, ja jotka asuvat pysyvästi Suomessa. Kyse ei siis ole vain turvapaikanhakijapalveluiden piirissä olevista perheistä. Ammattihenkilöiden tulee edistää sitä, että toimenpide, jos siihen ryhdytään, suoritetaan asianmukaisesti ja turvallisesti. Vaikka toimenpidettä ei tehdä julkisessa terveydenhuollossa, asia on tärkeää ottaa esiin vanhempien kanssa esimerkiksi neuvola- tai lääkärisäkäynnin yhteydessä, jotta vanhemmat ovat tietoisia ministeriön ohjeesta mainituista toimenpiteen suorittamisen edellytyksistä. Terveystoimijat kohtaavat myös lapsia, joille toimenpide on tehty. Ammattihenkilöiden on oltava tietoisia siitä, miten toimia, jos vastaanotolla ilmenee esimerkiksi toimenpiteestä seuranneita komplikaatioita ja herää epäily, että toimenpidettä ei ole suoritettu ministeriön ohjetta noudattaen tai käy ilmi, että toimenpide on tehty ilman toisen huoltajan suostumusta.

Lapsiasiavaltuutettu pyytää kohteliaimmin sosiaali- ja terveysministeriötä ryhtymään toimenpiteisiin, jotta ministeriön ohje poikien ei-lääketieteellisestä ympärileikkauksesta sekä siihen liittyvistä tarpeellisista toimintaohjeista sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöille on kaikkien lasten ja perheiden kanssa työskentelevien tiedossa ja käytössä.

Jyväskylässä 20.4.2018

Tuomas Kurttila

Lapsiasiavaltuutettu

Merike Helander

Lakimies, lapsiasiavaltuutetun toimisto

JAKELU:

Sosiaali- ja terveysministeriö

TIEDOKSI:

Eduskunnan perustuslakivaliokunta, valiokuntaneuvos Petri Helander

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta, valiokuntaneuvos Eila Mäkipää

Eduskunnan oikeusasiamies

Oikeuskanslerinvirasto

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto

---

¹ Sosiaali- ja terveysministeriö vastaus lapsiasiavaltuutetun aloitteeseen poikien ei-lääketieteellistä ympärileikkausta koskevan lainsäädännön säätämiseksi 17.12.2015, verkossa http://lapsiasia.fi/wp-content/uploads/2015/10/Liite_1_Kirje_Lapsiasiavaltuutetun_aloite_poikien_ei-laaketieteellis.pdf

² Ks. mm. lapsiasiavaltuutetun aloite sosiaali- ja terveysministeriölle poikien ei-lääketieteellistä ympärileikkausta koskevan lainsäädännön säätämiseksi 8.10.2015, verkossa http://lapsiasia.fi/wp-content/uploads/2015/10/LAPS_aloite_poikien_ei_laaketiet_ymparileikkaus_08102015_FINAL.pdf

³ Verkossa <https://thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/maahanmuuttajien-terveys-ja-hyvinvointi/maahanmuuttajien-seksuaali-ja-lisaantymisterveys/poikien-ei-laaketieteellinen-ymparileikkaus>